

Engasjert og innsiktsfullt om kjønnsidentitetsforstyrrelser

Marion Arntzen, Kari Kahrs
De usynlige kjønn
 221 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2013.
 Pris NOK 349
 ISBN 978-82-450-1386-3

Hensikten med denne utgivelsen er ifølge forfatterne å formidle innsikt i og kunnskap om kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønns-mangfold.

Noen barn, ungdommer og voksne opplever seg selv som annerledes, og flere og flere våger å stå frem. Det forventes at foreldre, lærere, helsearbeidere, men også resten av samfunnet, møter disse menneskene, som i boken omtales som transpersoner, med respekt og forståelse.

I de 11 kapitlene belyser forfatterne begreper som *kjønnsidentitet* og *kjønnsuttrykk*, så vel som *transseksualisme*, *transvestitisme* og *transperson*, i tillegg til å formidle vanskelighetene som transpersoner opplever i ulike faser av livet og i ulike relasjoner. Kapitlene er korte og letteste.

I flere avsnitt stiller forfatterne seg kritiske til Helsedirektoratets anbefalte behandlingstilbud for transseksuelle, som ikke omfatter transpersoner. Forfatterne mener at dette skaper et kunstig skille mellom disse to gruppene, mens de applauderer endringer i *Standards of Care* fra The World Professional Association for Transgender Health, som for første gang anerkjenner alle transpersoner og ikke kjønnsnormative personer og deres behov for, og rett til, transrelaterte helsetjenester på lik linje.

Gjennomgående får leseren en god forståelse av hvor vanskelig transpersoner har det som barn og ungdommer, og utfordringene som voksne opplever, særlig i forhold til ektefeller, blir troverdig skildret. Forfatterne gir et godt innblikk i problematikken kjønnsidentitetsforstyrrelser, men åpner likevel for flere spørsmål uten å gi noe godt svar. Disse er sterkt knyttet til påstanden om at alle kjønnsuttrykk er naturlige, ikke sykelige, for mennesker gjennom alle tider og i alle kulturer, mens man samtidig etterlyser et offentlig helsetilbud for transrelaterte korreksjoner.

Forfatterne har tidligere utgitt *Mann er da kvinne* i 2011. I tillegg står Marion Arntzen bak TV-serien *Jentene på Toten* fra 2009. Forfatterens sterke engasjement for transpersoner kombinert med Arntzens solide erfaringsgrunnlag fra hennes arbeid ved Stensveen Ressurscenter gjør at man fester lit til budskapet og får empati for menneskene som opplever så mange vanskeligheter i sine liv.

Jeg kan først og fremst anbefale boken til personer som jobber i barnehager og skoler, men også til unge og voksne som har spørsmål rundt sin egen eller barns og venners kjønnsidentitet. Den er ikke en medisinsk lærebok, men vil absolutt være nyttig for helsearbeidere, som utfordres til større toleranse og åpenhet omkring spørsmål om kjønnsidentitet og seksualitet.

Therese Halvorsen Bjørk

Overlege, Avdeling for plastikk- og rekonstruktiv kirurgi
 Oslo universitetssykehus

 Engelsk oversettelse på www.tidsskriftet.no

Studentene som ikke ville være germanere

Ingar Holm, Elling Kvamme
De motvillige germanerne
 Norske studenter i tysk fangenskap
 1943–1945. 491 s, ill. Oslo: Dreyer forlag.
 Pris NOK 399
 ISBN 978-82-8265-078-6

Min far var tysklandsstudent. Ikke fordi han hadde studert i Tyskland, eller fordi tysk historie eller kultur var hans fag, men fordi han som vanlig norsk medisinstudent høsten 1943 ble arrestert og sendt til Tyskland sammen med rundt 650 andre mannlige studenter fra Universitetet i Oslo. Deportasjonen var en følge av en økende konflikt mellom universitetet og den tyske okkupasjonsmakten, en konflikt som toppet seg med brannstiftelsen i universitetets aula 28.11.1943.

Rundt halvparten av studentene ble sendt til konsentrasjonsleiren Buchenwald nær Weimar. Omtrent like mange ble sendt til Sennheim, en SS-leir for frivillige(!) i Alsace. For SS var det et paradoks at unge norske akademikere, som de så på som eliten av den ariske, germanske rase, kunne motsette seg nasjonalsosialismens ideer. Studentene ble forsøkt omvendt med forelesninger om raselære og annen nazi-ideologi av SS-godkjente professorer fra nærliggende universiteter. Var hensikten å omskolere dem til tyske soldater? Da krigens slutt nærmet seg, ble nesten alle studentene samlet i Buchenwald og deretter overført til konsentrasjonsleiren Neuengamme utenfor Hamburg, der de ble hentet til frihet av De hvite bussene, organisert av grev Folke Bernadotte. 17 av studentene døde under eller rett etter fangeoppholdet.

Historien om tysklandsstudentene er fortalt før, både i bokform og i artikler, også i Tidsskriftet (1, 2). Ingar Holm, som har forfattet denne boken med den glimrende tittelen *De motvillige germanerne*, er faghistoriker. Han bygger fremstillingen på et bredt kildemateriale, blant annet dagbøker og fangebrev, skriftlige beretninger i ettertid og intervjuer med de få tysklandsstudentene som fortsatt lever. Den er skrevet i samarbeid med en av dem, Elling Kvamme (1918–), professor emeritus i medisin, som har vært leder og drivkraft i Buchenwald-foreningen i flere år. Foreningen er fortsatt aktiv med å spre kunnskap om nazismens ugjerninger og å motarbeide intoleranse, urett og undertrykkelse.

Boken er den mest omfattende og grundige fremstillingen av historien om de norske tysklandsstudentene til nå. Den er velskrevet, veldokumentert og proper i sin balanserte og spennende vekslings mellom historiske fakta, historisk kontekst og personlige beretninger. Den får godt frem usikkerheten som rådet om utfallet av fangenskapet og de interne stridighetene i SS-ledelsen om hva man egentlig ønsket å oppnå. Bildematerialet er også interessant. Boken minner oss om at universitetets ideer ikke kan forenes med ekstreme ideologier.

Petter Gjersvik

Tidsskriftet

Litteratur

1. Kvamme E. Norske medisinstudenter i tysk fangenskap. Tidsskr Nor Lægeforen 2005; 125: 3503–4.
2. Leren P. Norsk student i tysk fangenskap. Tidsskr Nor Lægeforen 2006; 126: 1097–9.